

روزشمار جنگ

چهارشنبه

۲ خرداد ۱۳۶۳

۲۱ شعبان ۱۴۰۴

۲۳ مه ۱۹۸۴

۳۳۰

امروز ارتش عراق علاوه بر ادامه گلوله باران مناطق مسکونی آبادان، روستای بیوران سردشت را هدف حملات توپخانه‌ای قرار داده و ضمن تجاوز به حریم هوایی سنندج اعلامیه‌هایی را در سطح این شهر پخش کرد.

براساس گزارش فرمانداری آبادان امروز، مناطق مسکونی شهر آبادان و خطوط جنگی این منطقه همانند روزهای گذشته زیر آتش سلاح‌های سنگین و دوربرد ارتش عراق قرار داشت. حملات آتشباری دشمن از ساعات نزدیک به نیمه‌شب تا صبح از شدت بیشتری برخوردار بود. در جریان این حملات، ۲۱ تن مجروح و ۲ تن شهید شدند. یکی از شهدا زن و ۴ نفر از مجروحان غیرنظامی بودند. علاوه بر این، ۱۲ منزل مسکونی و یک مغازه آسیب دید و یک فقره آتش‌سوزی رخ داد که با تلاش عوامل آتش‌نشانی مهار و خاموش شد.^۱

در همین حال، ساعت ۱۹ امروز، ارتش عراق چندین گلوله توپ به سمت روستاهای بیوران بالا و بیوران پائین در غرب سردشت در نزدیکی نوار مرزی شلیک کرد که بر اثر آن یک سرباز و یکی از ساکنان این روستاها مجروح شدند و به یک دستگاه خودروی اهالی آسیب رسید.^۲ همچنین در ساعت ۱۴، یک فروند هواپیمای عراقی به حریم هوایی شهرستان سنندج تجاوز کرده و از ارتفاع بالا اقدام به پخش اعلامیه کرد.^۳

از سوی دیگر، ارتش عراق طبق روال روزهای اخیر امروز هم در اطلاعیه نظامی خود مدعی شد نیروهای ایرانی با توپخانه و سلاح‌های سنگین شهرهای بصره، مندلی و اطراف آنها را زیر آتش گرفته‌اند که در نتیجه این حملات به تعدادی از منازل مسکونی در شهرهای مذکور خسارت وارد آمده است و چند کودک و زن مجروح شده‌اند.^۴

۳۳۱

منطقه عملیاتی قائم آل محمد (عج) واقع در بین شهرهای سنندج، مریوان، بانه، بوکان و دیواندره (سارال) امروز نسبتاً آرام بود.

گردان جندالله بوکان که چهار روز پیش برای اجرای مرحله دوم این عملیات و پاک‌سازی روستاها از عوامل ضدانقلاب به منطقه مریوان رفته بود، به دلیل نرسیدن مهمات و تدارکات امروز به محل استقرار قبلی خود بازگشت. سپاه بوکان اعلام کرد با توجه به نرسیدن نیروهای پایگاه تکاب به منطقه عملیاتی و همچنین تأمین نشدن نیازهای تدارکاتی و تسلیحاتی نیروهای عمل‌کننده، گردان جندالله بوکان توان عملیاتی خود را از دست داده و ناگزیر به تخلیه ارتفاعات منطقه و بازگشت به عقب شده است. نیروهای گردان جندالله بوکان هنگام بازگشت با تعدادی از عناصر گروه‌های مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در این درگیری ۲ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ نفر دیگر به‌طور سطحی زخمی شدند.^۵

۳۳۲

در محور پیرانشهر - سردشت، نیروهای خودی در چندین روستا با افراد گروه‌های مسلح غیرقانونی درگیر شدند که در جریان آن تلفاتی به عناصر ضدانقلاب وارد آمد. فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه پاسداران در گزارشی اعلام کرد: شب‌هنگام، یک گروه از تکاوران ارتش و پیشمرگان مسلمان کرد با حمله به مقر عناصر کومه‌له در روستای خرپاپ در محور پیرانشهر - سردشت، با عناصر مسلح این سازمان درگیر شدند. در این درگیری ۶ تن از عوامل ضدانقلاب کشته شدند که جنازه آنها به دست نیروهای خودی افتاد، همچنین مقر سازمان کومه‌له در این روستا به آتش کشیده شد و ۴ قبضه اسلحه و تعدادی عکس و مدارک مربوط به این سازمان به دست آمد. از نیروهای خودی نیز یک نفر جراحت سطحی برداشت.^۶

در درگیری دیگری که در پل روستای قلعه تاسیان* رخ داد حدود ۲۰ نفر از عوامل ضدانقلاب در کمین نیروهای خودی قرار گرفته و با یکدیگر درگیر شدند. در این درگیری ۲ تن از مسئولان ضدانقلاب که مجهز به کلت و کلاش بودند، بر اثر اصابت گلوله آر.پی.جی کشته شدند.^۷ در همین حال، عناصر مسلح غیرقانونی در نزدیکی همین منطقه در جاده پیرانشهر به طرف میرآباد، به یک دستگاه خودروی ارتش حمله کردند که در جریان آن ۲ تن از سرنشینان خودرو شهید و ۶ تن دیگر مجروح شدند.^۸

علاوه بر حوادث مذکور، امروز گروهی از نیروهای سپاه و پیشمرگان مسلمان کرد در پی اطلاع از حضور تعدادی از عناصر ضدانقلاب در عروسی یکی از اعضای حزب دمکرات در روستای ترسیان، به محل اعزام شده و ضمن محاصره آنجا با عناصر حزب دمکرات درگیر شدند. در این درگیری یک نفر از عناصر ضدانقلاب کشته شد و ۳ نفر دیگر زخمی شدند.^۹

* پل قلعه تاسیان در مسیر جاده پیرانشهر به سردشت و در مسیر فرعی یلی آوا به سپیدار قرار گرفته است.

۳۳۳

نیروهای خودی و عناصر گروه‌های مسلح غیرقانونی در روستای هیو روسیانی اسلام‌آباد، با یکدیگر درگیر شدند و تعدادی از عناصر حزب دمکرات خود را تسلیم کردند. در منطقه هیو روسیانی در بین اسلام‌آباد و گهواره، خودروی حامل غذای گروهان سومار هنگ قصرشیرین ژاندارم‌ری در کمین عناصر ضدانقلاب گرفتار شد. در این حادثه ۲ نفر از سرنشینان این خودرو مجروح شدند.^{۱۰}

در همین حال، ۳ تن از چته‌های حزب دمکرات که ۳ قبضه کلاش و ۲ قبضه ژ ۳ به همراه داشتند، خود را تسلیم پایگاه سقز کردند.^{۱۱} این درحالی است که یکی از پیشمرگان مسلمان کرد که اهل روستای شریف‌آباد دیواندره بود امروز با یک قبضه اسلحه ژ ۳ و ۸ خشاب پر از فشنگ، به همراه همسر و فرزندانش به حزب دمکرات پیوست.^{۱۲}

۳۳۴

دو ماه بعد از اجرای عملیات خیبر در هورالعظیم، امروز واحد آموزش نظامی منطقه ۴ سپاه پاسداران، در گزارشی تحقیقی نقاط ضعف و قوت عملکرد نیروهای خودی و دشمن را در محور عملیاتی لشکر ۵ نصر اعلام کرد. این تحقیق که از طریق مصاحبه با فرماندهان و معاونان تیپ‌ها و مسئولان واحدهای رزمی و ستادی لشکر ۵ نصر و تکمیل پرسش‌نامه توسط بیش از ۶۰۰ رزمنده این لشکر انجام شده است، نقاط قوت نیروهای خودی را به این شرح برشمرده است: وجود انگیزه شهادت‌طلبی در نیروها؛ حضور فعال مسئولان رده بالای تیپ و لشکر در کنار نیروهای رزمنده؛ ایجاد پل تدارکاتی ابتکاری بر روی هورالهویزه؛ حرکت و عملیات در شب؛ غافلگیرکردن دشمن و دستیابی سریع به بخشی از اهداف مورد نظر؛ وجود امدادهای غیبی و الهی.

واحد آموزش نظامی منطقه ۴ سپاه پاسداران در ادامه این گزارش تحقیقی نقاط ضعف نیروهای خودی را در ۲۶ محور مطرح کرده که خلاصه آن چنین است: کمبود وسایل حمل و نقل و مشکل تدارک کافی و به موقع نیروها برای اجرای هم‌زمان عملیات؛ طولانی بودن مسافت از نقطه‌رهایی تا محل تماس با دشمن و خستگی نیروها؛ نبود هماهنگی لازم بین هوانیروز و نیروی دریایی بال لشکر و اختلال در انتقال و تدارک نیروهای عمل‌کننده؛ ضعف شدید در پدافند هوایی و نداشتن آتش پشتیبانی سنگین؛ فقدان تجربه و آموزش کافی در مورد عملیات آبی - خاکی.

همچنین در این گزارش پشتیبانی هوایی قوی، آشنایی کامل به منطقه، اتصال به عقبه مطمئن، جابه‌جایی و انتقال سریع نیروها و داشتن آتش مؤثر و پر حجم توپخانه به عنوان نقاط قوت دشمن نام برده شده است.

در گزارش مذکور به نقل از رزمندگان لشکر ۵ نصر نقاط ضعف و قوت نیروهای خودی و دشمن در عملیات خیبر در قالب جملات روان و ساده‌ای آمده که چند نمونه آن بدین شرح است: «زیادبودن نیروهای انسانی و روحیه خوب بچه‌ها در عملیات نقطه قوت ما بود. باعث قوت قلبم فقط امید به خدا و امام زمان (عج) بود. ایمان برادران بود که با یک تکبیر نیروهای دشمن حتی تانک‌های آنها را مجبور به فرار می‌کرد.» رزمندگان این لشکر در مورد نقاط ضعف خودی نیز گفته‌اند: «بچه‌ها سر ساعت با هم نرسیدند. قایق‌ها در وسط راه خراب شدند و ما می‌خواستیم شب عملیات را انجام دهیم، بیشتر بچه‌ها صبح به منطقه عملیات رسیدند. ... نداشتن سلاح سنگین و زده‌هایی ضعف عملیات بود. ... مهمات کم و اصلاً به خط نمی‌رسید. ... نیروها باید بعد از دو روز عملیات در خط تعویض شوند، اما تمام بچه‌ها هفت روز در خط بودند؛ آنها نخوابیده و [به شدت] خسته بودند.»^{۱۳}

۳۳۵

نیروهای نظامی، انتظامی و بسیج مستضعفین صبح امروز با برگزاری رژه مسلحانه در شهرهای گوناگون کشور آمادگی خود را برای مقابله با حملات عراق و هرگونه دخالت امریکا در خلیج فارس اعلام کردند.

روزنامه جمهوری اسلامی در گزارشی از رژه نیروهای مسلح کشور نوشت: «صدها هزار تن از ... نیروهای بسیج، سپاه و ارتش در حالی که گروهی کفن‌پوش در پیشاپیش آنها در حال حرکت بودند، تصاویری از حضرت امام، آیت‌الله العظمی منتظری و مسئولین جمهوری اسلامی ایران را در دست داشتند و پلاکاردهایی به زبان‌های انگلیسی و فارسی با مضامینی نظیر "در صورت حمله امریکا، خلیج فارس را گورستان متجاوزین خواهیم کرد." [با خود حمل می‌کردند]» شعار "مرگ بر امریکا" و "مرگ بر صدام، یزید کافر" در همه این راه‌پیمایی‌ها طنین‌انداز بود. راه‌پیمایان با صدور قطعنامه‌ای اعلام کردند: هرگونه شیطنت در آب‌های خلیج فارس با تودهنی محکم نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران روبه‌رو خواهد شد. ما تا آخرین قطره خون خود از اسلام دفاع خواهیم کرد. در این راه‌پیمایی سراسری علاوه بر نیروهای مسلح، اقشار گوناگون مردم از جمله روحانیون، بازاریان و دانش‌آموزان شرکت داشتند و با شعارهای "مرگ بر امریکا" همراهی خود را با جمهوری اسلامی ایران و نیروهای مسلح کشور اعلام کردند.^{۱۴}

۳۳۶

عبدالحلیم خدام معاون اول رئیس‌جمهور سوریه و فاروق الشرع وزیر امور خارجه این کشور، در سفری یک‌روزه وارد تهران شدند و ضمن دیدار با رئیس‌جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی و وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، پیام حافظ اسد را به آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور، تقدیم کردند.

دیدار عبدالحلیم خدام با آیت‌الله خامنه‌ای رئیس‌جمهور

عبدالحلیم خدام در دیدار با مقامات ایران بر مواضع سوریه در حمایت از این کشور در جنگ تحمیلی تأکید کرد. وی در مورد نامه رئیس‌جمهور سوریه گفت: «پیامی از پرزیدنت حافظ اسد به رئیس‌جمهوری ایران تسلیم گردید که این پیام پیرامون اوضاع متشنج خلیج فارس بود. همچنین [آیت‌الله] خامنه‌ای نامه‌ای درباره همین مسئله توسط من برای حافظ اسد فرستادند.» معاون

اول رئیس‌جمهور سوریه در خصوص گفت‌وگوهای خود با مقامات ایران اضافه کرد: محور اصلی مذاکرات مسئله خلیج فارس بود. در مورد دیدگاه‌های دو کشور درباره این موضوع و جلوگیری از گسترش دامنه جنگ بحث شد که در این زمینه دو کشور با یکدیگر اتفاق نظر داشتند. عبدالحلیم خدام با رد موضوع میانجیگری سوریه بین ایران و عراق افزود: مسئله میانجیگری در بین نیست، بلکه هدف جلوگیری از ادامه و گسترش جنگ در منطقه خلیج فارس است. بدون شک حملات عراق به نفتکش‌ها اوضاع منطقه را متشنج‌تر کرده است و ما معتقدیم باید تلاش شود تا از گسترش دامنه جنگ جلوگیری شود.

علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه نیز در مورد سفر هیئت سوری به ایران و مواضع آن کشور

دیدار عبدالحلیم خدام با ولایتی وزیر امور خارجه

در قبال جنگ گفت: «[خدام] بار دیگر موضع همیشگی سوریه در رابطه با جنگ تحمیلی را مورد تأکید قرار داد و بار دیگر خاطر نشان کرد که سوریه چون گذشته در کنار جمهوری اسلامی ایران است و از نبرد دفاعی عادلانه ما علیه نظام صدام پشتیبانی می‌کند. متقابلاً ما هم بر موضع قاطع خود مبنی بر ادامه جنگ تا پیروزی نهایی و

تحقق شرایط عادلانه خود تأکید کردیم.» ولایتی با بیان اینکه جمهوری اسلامی ایران بر حفظ امنیت آمدوشد کشتی‌های باری و نفتکش‌ها در خلیج فارس تأکید دارد، اعلام کرد: امنیت در خلیج فارس برای همه است؛ اگر ما نتوانیم نفت خود را از بنادر خود صادر کنیم و اوضاع برای صدور نفت ما امن نباشد، برای هیچ‌کس دیگری امن نخواهد بود.^{۱۵}

سفر هیئت سوری به ایران در رسانه‌های جهان بازتاب یافت. رادیو بی‌بی‌سی سفر خدام به ایران را در راستای تلاش‌های دیپلماتیک منطقه‌ای برای جلوگیری از گسترش جنگ ایران و عراق به کشورهای دیگر عنوان کرد و گفت: هرچند از مضمون پیام حافظ اسد به رئیس‌جمهور ایران اطلاعی در دست نیست، اما این پیام چند ساعت پیش از ورود غیرمنتظره یک فرستاده ارشد عربستان سعودی به دمشق تهیه شده است. به گفته این رادیو، عربستان از دولت سوریه درخواست کرده است تا ایران را ترغیب کند که نگذارد جنگ ایران و عراق به کشورهای دیگر منطقه گسترش یابد.^{۱۶}

خبرگزاری رویتر هم در گزارشی از تهران اعلام کرد: ایران و سوریه در مورد لزوم جلوگیری از گسترش جنگ به دیگر کشورها توافق کرده‌اند، اما هنوز به راه‌حلی در مورد کاهش این بحران دست نیافته‌اند.^{۱۷} خبرگزاری یونایتد پرس مدعی شد که رئیس‌جمهور ایران پس از دریافت پیام حافظ اسد، با جلوگیری از گسترش جنگ هوایی فرسایشی بر فراز خلیج فارس موافقت کرد. این خبرگزاری به نقل از رادیو سوریه درخصوص مضمون پیام حافظ اسد آورده است: در این پیام، سوریه خواستار خودداری دولت ایران از هرگونه تشدید جنگ و تلاش برای ایجاد آرامش در روابط با کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس شده است.^{۱۸}

روزنامه کویتی *الوطن* نیز هدف از سفر خدام به تهران را کشف حقایق عنوان کرد و افزود: این سفر به نیابت از کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس و لیبی انجام می‌گیرد. این روزنامه با اشاره به سفر مقامات لیبی و عربستان سعودی به دمشق نوشت: کشورهای عربی در پی شنیدن نظر ایران در مورد پایان دادن به جنگ هستند. هرچند در جنگ ایران و عراق، سوریه و لیبی از ایران حمایت می‌کنند، اما این کشورها نمی‌توانند مواضع دولت‌های عرب حاشیه جنوبی خلیج فارس را نادیده بگیرند. دولت‌های عضو شورای همکاری خلیج فارس از سوریه خواسته‌اند تا دلایل حمله ایران به کشتی‌های عربی را مشخص کنند.^{۱۹}

دولت پاکستان که روابط خوبی با کشورهای عرب منطقه، جمهوری اسلامی ایران و دولت‌های غربی به‌ویژه آمریکا دارد، تلاش دیپلماتیک قابل توجهی را برای کاهش بحران در خلیج فارس و پایان دادن به جنگ ایران و عراق آغاز کرده است. به همین منظور، وزیران دفاع، کشور و امور خارجه پاکستان که به ترتیب در عربستان، ایران و آمریکا به سر می‌برند، ضمن بررسی مناسبات دوجانبه پاکستان با این کشورها، به تشریح مواضع خود در قبال جنگ ایران و عراق پرداخته و

در صدد یافتن راه‌حلی برای پایان‌دادن به منازعه دو کشور هستند.

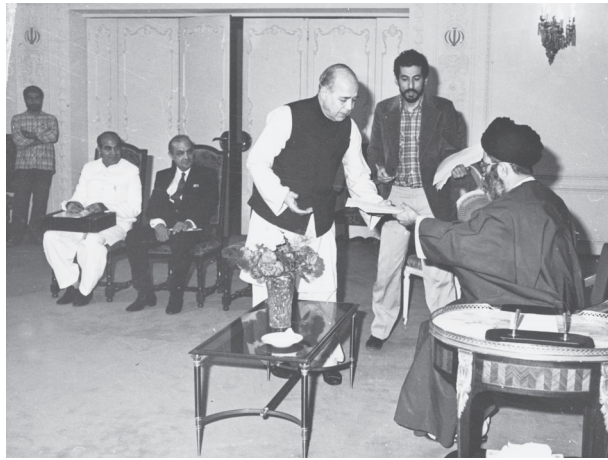
احمد تالپور وزیر دفاع پاکستان، که سرگرم دیدار از عربستان سعودی است، هنگام بازدید از پایگاه نظامی تبوک واقع در شمال‌غربی عربستان، به خبرنگاری فرانسه گفت: ریاض و اسلام‌آباد مصمم هستند یک راه‌حل رضایت‌بخش برای پایان‌دادن به جنگ ایران و عراق بیابند. وی با اشاره به مذاکرات خود با مقامات عربستان افزود: مقامات دو کشور بر پایان مسالمت‌آمیز جنگ ایران و عراق تأکید دارند و بر این باورند که مداخله ابرقدرت‌ها در منطقه موجب تشدید تنش و تفرقه در منطقه است. از سوی دیگر، تالپور ضمن رد دخالت نظامی پاکستان در جنگ ایران و عراق تأکید کرد: پاکستان به‌عنوان عضو سازمان کنفرانس اسلامی و کمیته صلح اسلامی در صدد آرام‌کردن اوضاع و یافتن راه‌حلی مسالمت‌آمیز است که برای دو طرف متخاصم قابل قبول باشد. وی مذاکرات خود با وزیر دفاع عربستان را عالی توصیف کرد و گفت: «هر دو کشور مصمم هستند که همکاری نظامی خود را توسعه دهند.»

خبرگزاری فرانسه در گزارشی از این سفر اعلام کرد: وزیر دفاع پاکستان که از سه روز پیش، وارد ریاض شده بود در این مدت ضمن ملاقات با مقامات ارشد عربستان از پایگاه‌های نظامی این کشور از جمله پایگاه تبوک در نزدیکی مرز اردن بازدید کرد. این دو کشور از سال ۱۹۶۷، یک قرارداد همکاری نظامی امضا کرده‌اند. این قرارداد که در سال ۱۹۸۰ مورد بازنگری قرار گرفت، به آنها امکان می‌دهد ضمن مبادله کارشناس نظامی، در طرح‌های سازماندهی نظامی برای ارتش عربستان همکاری کنند.^{۲۰}

صاحب‌زاده یعقوب‌خان وزیر امور خارجه پاکستان نیز که به آمریکا سفر کرده است، پس از دیدار و گفت‌وگو با جورج شولتز همتای امریکایی خود، اعلام کرد که پاکستان به‌عنوان عضو کمیته صلح اسلامی در پی حل و فصل مسالمت‌آمیز جنگ ایران و عراق است و علاوه بر مشارکت در تلاش‌های این کمیته، به‌طور انفرادی نیز در پی یافتن راهی برای پایان‌دادن به جنگ ایران و عراق است. یعقوب‌خان با اشاره به سفر وزیر کشور پاکستان به ایران اضافه کرد: پاکستان هر تلاشی که بتواند انجام خواهد داد و برای یافتن راه‌هایی برای پایان‌دادن به این جنگ - که مطمئناً خاتمه آن به ثبات کلی منطقه کمک می‌کند - از هیچ اقدامی فروگذار نخواهد کرد.^{۲۱}

در همین حال، محمود هارون وزیر کشور پاکستان، در دیدار با مقامات جمهوری اسلامی ایران بر مبارزه با قاچاق مواد مخدر و بهبود مناسبات دوجانبه تأکید کرد. در این دیدار مواضع دو کشور در قبال جنگ ایران و عراق و بحران خلیج فارس تشریح شد. علی‌اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، در دیدار با وزیر کشور پاکستان ضمن اشاره به حملات عراق در خلیج فارس و تلاش این کشور برای کشاندن پای آمریکا به منطقه تأکید کرد: جمهوری اسلامی ایران ضمن آمادگی برای مقابله با ماجراجویی‌های رژیم عراق، بیش از هر کشوری خواهان حفظ و تأمین آزادی کشتیرانی در خلیج فارس است. وی در ادامه به اولویت ویژه همسایگان مسلمان

در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد و خواستار گسترش روابط با پاکستان و همکاری بیشتر در زمینه حمایت از مجاهدین افغان و کمک به مردم افغانستان شد که قربانی تجاوز شوروی به این کشور شده‌اند. وزیر کشور پاکستان نیز ضمن امیدواری در مورد گسترش روابط دو کشور، بر لزوم کنترل

دیدار محمود هارون وزیر کشور پاکستان با رئیس‌جمهور

بحران خلیج فارس و پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کرد.^{۲۲}

میرمحمود موسوی سفیر جمهوری اسلامی ایران در پاکستان نیز در مصاحبه‌ای مطبوعاتی روابط ایران و پاکستان را گرم و نزدیک توصیف کرد و با اشاره به سفر جورج بوش گفت: «دولت امریکا راه‌های مختلفی برای ضربه زدن به جمهوری اسلامی ایران انتخاب کرده است و از آغاز جنگ تحمیلی سعی می‌کند کشورهای بی طرف یا طرف دار ایران را به طرف خودش جذب کند... [با وجود این] پاکستان تاکنون موضع‌گیری مثبتی نسبت به پایان جنگ داشته و امریکا با تمام تبلیغاتش موفق نخواهد شد روابط حسنه ایران و پاکستان را برهم زند.»^{۲۳} این در حالی است که نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران از منطقه چابهار گزارش داد: دولت امریکا از دولت پاکستان درخواست کرده چند فروند از ناوهای جنگی خود را در آب‌های گوادر و حیوانی پاکستان مستقر کند تا در صورت بسته شدن تنگه هرمز، برای مقابله با دولت ایران مورد استفاده قرار گیرند. دولت پاکستان نیز با پذیرش این درخواست به نیروهای خود دستور داده است چنانچه ناوهای امریکا وارد آب‌های پاکستان شدند، از آنها استقبال کرده و در صورت درخواست کمک ناوهای مذکور، حداکثر امکانات در اختیار آنها قرار داده شود.^{۲۴}

۳۳۸

صدام حسین رئیس‌جمهور عراق، در دیدار با گروهی از اعضای ارتش این کشور بر تشدید حملات علیه جزیره خارک، تنگ‌ترکردن محاصره این جزیره و دستیابی به سلاح‌های جدید برای گسترش حملات علیه نفتکش‌ها تأکید کرد.

وی ضمن درخواست از دولت‌های عربی منطقه برای حمایت از تشدید حملات به کشتی‌ها گفت: «زمانی که ما اعلام کردیم جزیره خارک را به محاصره واقعی درخواهیم آورد، آنها [ایرانیان] ما را دست‌کم گرفتند، هنگامی که ضربات خردکننده ما پشت سرهم وارد آمد ... آنها به برخی از نفتکش‌های عربی حمله کردند. ... ما از تصمیم خود نسبت به محاصره هرچه بیشتر خارک و حمله به نفتکش‌هایی که وارد منطقه می‌شوند، عقب نخواهیم نشست؛ هرچند صداها بلند و تلاش‌های متعدد تکرار شود.» صدام با انتقاد شدید از دولت‌هایی که خواهان پایان‌دادن به حملات علیه نفتکش‌ها هستند، آنها را فرصت‌طلب خواند و با پشت‌گرمی به سلاح‌هایی که از دولت‌های شرق و غرب برای عراق ارسال می‌شود، اعلام کرد: ما از طرح و سیاست خود عقب‌نشینی نخواهیم کرد. «ما به همگان فرصت کافی دادیم و اینک زمان آن فرارسیده که محاصره جزیره خارک را تنگ‌تر کنیم. من در برابر شما می‌گویم روزهای زیادی نمانده که ما دارای سلاح‌هایی بشویم که بتوانیم جزیره خارک را منهدم کنیم. ... به‌زودی سلاح‌هایی را دریافت خواهیم کرد ... که نه تنها بتوانیم ضربات خردکننده به جزیره خارک، بلکه به اقتصاد ایران در خشکی بزنیم.»

رئیس‌جمهور عراق در تلاش برای جلوه‌دادن جنگ ایران و عراق به‌عنوان جنگ اعراب با ایران، کشورهای عرب را از دخالت آمریکا در منطقه بی‌نیاز معرفی کرد و افزود: نیازی به مداخله آمریکا در منطقه برای حمایت از عرب‌ها نیست. آنها می‌توانند برای شکست‌دادن ایرانیان باهم متحد شوند. وقتی ایران متوجه شود که کشتی‌های دولت‌های عربی در آب‌های بین‌المللی از دریای سرخ تا کانال سوئز حضور دارند و حمله به کشتی‌های عربی در خلیج فارس با واکنش اعراب همراه شود، دیگر نمی‌تواند به چنین اقداماتی دست بزند. ما به‌موجب قرارداد دفاع و امنیت عربی، همه ملزم به دفاع از تمامیت عربی هستیم. براساس این قرارداد، دولت‌های مصر، یمن، سودان و عربستان می‌توانند عرصه را بر نفتکش‌ها و کشتی‌های ایران تنگ کنند.^{۲۵}

روزنامه تایمز (چاپ لندن) با اشاره به صحبت‌های صدام حسین در مورد تشدید حملات علیه جزیره خارک، این مسئله را بی‌اعتنایی صدام به طرح اعضای شورای همکاری خلیج فارس برای نزدیکی به سوریه و جلب نظر جمهوری اسلامی ایران برای کاهش تنش دانست. این روزنامه نوشت: درست هنگامی که کشورهای عرب خلیج فارس به یکدیگر درباره جلب کمک سوریه به منظور ملایم‌کردن خشم ایران و تضمین امنیت خطوط کشتیرانی تبریک می‌گفتند، صدام حسین با تأکید بر تشدید حملات به جزیره خارک و نفتکش‌ها به طرح آنها بی‌اعتنایی کرد. سخنان صدام به‌صورت حساب‌شده و به‌منظور وادار ساختن متحدان عربی‌اش به یک رویارویی علنی با ایران و مقابله با افزایش خطر حملات بیشتر به نفتکش‌های عربی بیان شده است.^{۲۶}

۳۳۹

به‌دنبال تشدید حملات به کشتی‌های تجاری در خلیج فارس و کاهش صادرات نفت ایران از این منطقه، انگلستان و امریکا مذاکراتی را به‌منظور کنترل بحران در خلیج فارس آغاز کردند. دولت‌های آلمان غربی و یوگسلاوی نیز از تشدید حملات در خلیج فارس ابراز نگرانی کردند. خبرگزاری رویتر به نقل از دیپلمات‌های غربی و منابع صنعت نفت اعلام کرد: در پی حملات عراق به پایانه نفتی ایران در جزیره خارک، صادرات نفت این کشور به کمتر از یک میلیون بشکه در روز رسیده است. به گزارش این خبرگزاری: «از زمان تشدید حملات عراق علیه نفتکش‌ها که از ترمینال نفتی خارک استفاده می‌کنند، صادرات نفت ایران شدیداً سقوط کرده است.» این درحالی است که در سه ماه اول سال میلادی جاری، میزان صادرات نفت ایران بیش از یک میلیون و ۸۰۰ هزار بشکه در روز بود. خبرگزاری رویتر به نقل از منابع کشتیرانی افزود: دو تا چهار روز طول می‌کشد تا نفتکش‌ها از تنگه هرمز عبور کرده و به پایانه نفتی خارک برسند. این فاصله نشان‌دهنده کاهش شدید آمدوشد کشتی‌ها به این پایانه و افت زیاد میزان صادرات نفت ایران از این پایانه است. نفتکش‌هایی که به این پایانه می‌روند حدود ۲ میلیون بشکه ظرفیت دارند. پایانه دیگر ایران در جزیره لاوان قرار دارد که روزانه حدود ۱۵۰ هزار بشکه صادرات دارد. ژاپن مشتری عمده نفت ایران، میزان خرید نفت خود از ایران را کاهش داده است و منابع ژاپنی اعلام کرده‌اند که واردات ژاپن از حدود ۴۵۰ هزار بشکه در روز در سال گذشته، به حدود ۲۰۰ هزار بشکه در سال جاری رسیده است.^{۲۷}

در همین حال امروز، مقامات رسمی امریکا و انگلستان اعلام کردند که مذاکرات خود را در واشنگتن برای پایان دادن به بحران در خلیج فارس آغاز کرده‌اند. خبرگزاری رویتر به نقل از منابع امریکایی، اعلام کرد: دولت ریگان همچنان برای جلوگیری از تشدید بحران در خلیج فارس اقدامات دیپلماتیک را بر اقدامات نظامی ترجیح می‌دهد. جان هیوز سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، گفت در مذاکره با مقامات انگلستان بحران خلیج فارس مورد بررسی قرار گرفته و دولت ریگان به دولت‌های منطقه اعلام کرده است که امریکا در صدد بازنگه داشتن تنگه هرمز است و این موضوع را به اطلاع کشورهای منطقه نیز رسانده است.^{۲۸}

از سوی دیگر و در پی افزایش حملات به کشتی‌ها در خلیج فارس، وزارت امور خارجه آلمان غربی نیز اعلام کرد که دولت‌های ایران و عراق را از نگرانی عمیق خود در مورد این مسئله آگاه ساخته است. جورج ووهفوس رئیس بخش خاورمیانه‌ای وزارت امور خارجه آلمان، گفت امروز با احضار سفیرای عراق و ایران به وزارت امور خارجه نگرانی دولت بن به آنها اعلام شده است. وی تأکید کرد: بن امیدوار است امنیت تنگه هرمز برای کشتیرانی تأمین و راه‌های

پایان دادن به این جنگ که تقریباً در حال وارد شدن به چهارمین سال خود می‌باشد، یافت شود. خبرگزاری آلمان غربی با اعلام این خبر افزود: این کشور حدود ۲۰ درصد از نفت وارداتی خود را از کشورهای خلیج فارس تأمین می‌کند.^{۲۹}

شورای ریاست جمهوری یوگسلاوی نیز تشدید برخورد در خلیج فارس را خطری جدی علیه صلح در منطقه غرب آسیا و جهان برشمرد و از تشدید بحران ابراز نگرانی کرد. این دومین بار است که در دو روز گذشته، یوگسلاوی از بدتر شدن اوضاع در خلیج فارس ابراز نگرانی می‌کند. شورای ریاست جمهوری یوگسلاوی امروز اعلام کرد که تحولات خلیج فارس نشان‌دهنده وخیم‌تر شدن اوضاع بین‌المللی است و جنبش عدم‌تعهد و سازمان ملل باید هرچه زودتر وارد عمل شوند و ضمن یافتن راهی برای پایان عادلانه جنگ ایران و عراق، برای برقراری صلح در منطقه اقدام کنند. وزارت امور خارجه این کشور نیز روز گذشته با انتشار بیانیه‌ای خواستار پایان مسالمت‌آمیز جنگ براساس اصول جنبش عدم‌تعهد و قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل شده بود.^{۳۰}

۳۴۰

هم‌زمان با انتشار خبر روزنامه *لیبر/سیون* از ملاقات مقامات سوری و عراقی در ژنو، تنش میان عراق و سوریه افزایش یافته و نیروی هوایی عراق در مرزهای دو کشور به حال آماده‌باش درآمد. خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی از بغداد به نقل از مقامات رسمی عراق اعلام کرد: پس از تلاش جت‌های جنگنده ناشناس برای نقض حریم هوایی عراق، نیروی هوایی این کشور در طول مرزهای عراق با سوریه به حال آماده‌باش کامل درآمد. امروز دو جت جنگنده ناشناس در نزدیکی خط مرزی عراق و سوریه به پرواز درآمد و در چند نقطه حریم هوایی عراق را نقض کردند. این خبرگزاری به نقل از مقامات اجرایی خطوط هوایی خارجی و دیپلمات‌ها، افزود: هفته گذشته، سوریه خط هوایی عادی بازرگانی خود را که مستقیماً تا بغداد امتداد داشت، لغو کرده و به خطوط هوایی خود دستور داده است از مسیرهای هوایی باریک جدیدی استفاده کنند. آنها در مسیر جدید تا مسافت نسبتاً طولانی از نزدیکی مرز غربی عراق عبور کرده و به موازات آن به سمت شرق پیش می‌روند. نیروی هوایی و سیستم دفاع هوایی عراق از امروز به حال آماده‌باش کامل درآمد است و به خطوط هوایی خارجی هشدار داده در صورت استفاده از خطوط جدیدی که دولت سوریه به کار گرفته، مراقب باشند؛ زیرا هرگونه حرکت اشتباه و ورود به حریم هوایی عراق ممکن است به سرنوشتی هواپیمای مزبور بینجامد.^{۳۱}

در همین حال، روزنامه *لیبر/سیون* در شماره امروز خود در مقاله‌ای مدعی شد که مقامات عراقی و سوری در ژنو دیدار کرده‌اند و مواضع سوریه در حمایت از ایران متعادل شده است. به نوشته

این روزنامه، گفته می‌شود سوری‌ها و عراقی‌ها هم‌اکنون در ژنو باهم ملاقات کرده و در حال گفت‌وگو هستند. این روزنامه با اشاره به مطالب برخی از روزنامه‌های سوری در مورد جنگ ایران و عراق و مواضع اخیر سوریه در اجلاس فوق‌العاده اتحادیه عرب در تونس، در مورد حملات اخیر در خلیج فارس اضافه کرد: مواضع سوریه در برابر جنگ تغییر یافته و ممکن است برای پایان دادن به این جنگ دخالت کند. این کشور در تونس ضمن حمایت از قطعنامه پایانی اتحادیه عرب فقط به ارائه چند پیشنهاد اصلاحی اکتفا کرد. در این مقاله با اشاره به روابط گرم عراق و سوریه با شوروی آمده است: در هفته‌های گذشته، فشار مسکو برای نزدیکی این دو کشور به یکدیگر افزایش یافته و حمایت‌های مسکو از بغداد علنی‌تر و بیشتر شده است.^{۳۲}

۳۴۱

با وجود پایان برگزاری انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی، اعلام ابطال انتخابات در برخی از شهرها همچنان مسئله‌ساز است. این موضوع امروز موجب حمله گروهی از طرفداران یکی از نامزدهای انتخاباتی به اداره آموزش و پرورش ارسنجان و توضیحات هیئت نظارت در مورد چگونگی رسیدگی به شکایات شد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در این باره گزارش داد: عصر روز چهارشنبه، گروهی از مردم ارسنجان به اداره آموزش و پرورش این شهر حمله کرده و ضمن شکستن شیشه‌ها، رئیس این اداره را مضروب کردند. مهاجمان کابل برق و سیم‌های تلفن اداره را قطع کرده و شعارهایی مبنی بر اخراج رئیس اداره آموزش و پرورش سردادند. با دخالت مأموران ژاندارمری و کمیته انقلاب اسلامی و دستگیری ۱۵ تن از معترضان درگیری خاتمه یافت. براساس این گزارش، مهاجمان از طرفداران نماینده دوره اول مجلس شورای اسلامی بودند که در انتخابات اخیر مجلس شورای اسلامی رأی نیاورده بود.^{۳۳}

این درحالی است که پیش از ظهر امروز، اعضای هیئت مرکزی نظارت بر انتخابات شورای نگهبان در یک مصاحبه مطبوعاتی مسائل مهم مربوط به انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی را طرح و علل ابطال انتخابات در برخی حوزه‌های انتخاباتی را تشریح کردند. حجت‌الاسلام فیض یکی از اعضای هیئت مرکزی نظارت بر انتخابات، با بیان اینکه هیئت مرکزی نظارت در همه استان‌ها حضور دارد و یکی از کانال‌های نظارت شورای نگهبان بر روند انتخابات است، در مورد روند ابطال انتخابات و نحوه رسیدگی به شکایات اظهار کرد: «در صورتی که تخلفات در سرنوشت انتخابات مؤثر باشد، شکایت به مرکز فرستاده و در شورای نگهبان مورد رسیدگی قرار می‌گیرد. آنها نظرات ناظرین شورای نگهبان، هیئت اجرایی، هیئت نظارت، هیئت نظارت استان،

بازرسان وزارت کشور و بازرسان ویژه را بررسی کرده و در نهایت اعضای شورای نگهبان رأی به تأیید یا ابطال آن حوزه یا صندوق رأی می‌دهند.» وی در مورد علت ابطال آرای برخی حوزه‌ها گفت: «ابطال انتخابات در بعضی از حوزه‌ها به معنی عدم تخلف در حوزه‌های دیگر نیست، ممکن است در بعضی از حوزه‌ها تخلفاتی صورت بگیرد که موجب تغییر سرنوشت انتخابات و مخدوش شدن آنها نباشد، در این حالت از آنها صرف‌نظر می‌شود.»

اشعری دبیر هیئت مرکزی انتخابات نیز با اشاره به ابطال انتخابات در اصفهان و فریدون‌شهر تصریح کرد که تخلفات تبلیغاتی، استفاده از وسایل تبلیغات عمومی برای شایعه‌پراکنی علیه سایر نامزدها، تبلیغ در اوقات ممنوع، تبلیغات کذب و دخالت در آرای رأی‌دهندگان از جمله دلایل ابطال انتخابات در این شهرها بود و اگر این تخلفات رخ نمی‌داد نتایج به‌گونه‌ای دیگر می‌شد.^{۳۴}

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۳/۳/۲

۱. سند شماره ۳۰۰۱۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۳۶۳/۳/۳.
۲. سند شماره ۳۹۲۴۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای عملیاتی قرارگاه عملیاتی شمال‌غرب (رکن ۳) به فرماندهی نواجبا (معاونت عملیات و اطلاعات)، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، ص ۳.
۳. سند شماره ۸۱۵۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۳/۴؛ و - سند شماره ۲۷۴۱۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه منطقه ۷ (معاونت اطلاعات) به فرماندهی سپاه کل (معاونت اطلاعات)، ۱۳۶۳/۳/۵.
۴. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، ص ۱.
۵. سند شماره ۳۹۲۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سپاه بوکان به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع)، ۱۳۶۳/۳/۳.
۶. سند شماره ۴۰۶۸۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۳/۳/۷، ص ۱.
۷. همان، ص ۲.
۸. سند شماره ۸۱۴۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۳/۴.
۹. سند شماره ۴۰۶۸۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۲.
۱۰. سند شماره ۸۱۴۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست‌وزیری، ۱۳۶۳/۳/۴؛ و - سند شماره ۲۷۴۱۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه منطقه ۷ (معاونت اطلاعات) به فرماندهی سپاه کل (معاونت اطلاعات)، ۱۳۶۳/۳/۵.
۱۱. سند شماره ۴۰۲۰۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ستاد ناحیه کردستان سپاه به دفتر فرماندهی منطقه ۱۱، ۱۳۶۳/۳/۴.
۱۲. سند شماره ۳۴۵۵۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از باقیمانده لشکر ۲۸ سنندج (رکن ۲) به فرماندهی ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن ۲)، ۱۳۶۳/۳/۴، ص ۲.
۱۳. سند شماره ۴۳۷۴۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۴ سپاه پاسداران به فرماندهی کل سپاه، ۱۳۶۳/۳/۱۳، صص ۷ - ۲.

۱۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۵، ص ۹.
۱۵. همان: و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۳، ص ۱۶.
۱۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، ص ۵۱، رادیو بی‌بی‌سی، ۱۳۶۳/۳/۲.
۱۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۶، ۱۳۶۳/۳/۴، ص ۳۴، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۳۶۳/۳/۳.
۱۸. همان، ص ۲۴، ابوظبی - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۳۶۳/۳/۳.
۱۹. همان، صص ۳۷ و ۳۸، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۳۶۳/۳/۳.
۲۰. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۳، ۱۳۶۳/۳/۱، صص ۲۴ و ۲۵، تیوک - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۳/۲/۲۱.
۲۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، واشنگتن - آسوشیتدپرس، ۱۳۶۳/۳/۲.
۲۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۳، ص ۱۶.
۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، صص ۶ و ۷، اسلام‌آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۳.
۲۴. سند شماره ۸۱۵۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی منطقه ۶ به دفتر فرماندهی کل، ۱۳۶۳/۳/۳.
۲۵. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، صص ۸ و ۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۳.
۲۶. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۶، ۱۳۶۳/۳/۴، صص ۸ و ۹، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۳.
۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، ص ۹، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۳۶۳/۳/۲.
۲۸. همان، صص ۹ و ۱۰، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۱۳۶۳/۳/۲.
۲۹. همان، ص ۱۳، بن - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۳۶۳/۳/۲.
۳۰. همان، ص ۱۳، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۲.
۳۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، صص ۳۵ و ۳۶، بغداد - آسوشیتدپرس، ۱۳۶۳/۳/۲.
۳۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۵، ۱۳۶۳/۳/۳، صص ۴۲ - ۴۰، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۲.
۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۶، ۱۳۶۳/۳/۴، ص ۶۴، شیراز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۳.
۳۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۳/۳/۲، ص ۱۲.